

دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی

عضو پیوسته فرهنگستان علوم

دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی در ۵ دی سال ۱۳۱۳ در شهر درچه روستای دینان از توابع خمینی شهر که امروزه جزو شهرستان خمینی شهر اصفهان است به دنیا آمد. پس از تحصیل ابتدائی در روستای خود، در مدرسه علمیه نیم آورد اصفهان به تحصیلات دینی مشغول شد. پس از گذراندن دوره سطح و مقدمات فلسفه، سال ۱۳۳۳ وارد حوزه علمیه قم شد و ضمن تحصیل خارج فقه و اصول نزد مراجع بزرگ، نزد علامه طباطبائی به فراگیری فلسفه نیز پرداخت. که شاهد مباحث فلسفی هانری کربن (فرانسوی) و علامه طباطبائی نیز بود. فلسفه را در اصفهان نزد حکیم ضیاء پور شروع کرد و در قم در سطح عالی با علامه طباطبائی به پایان رساند و از شاگردان خاص ایشان شد. سال ۱۳۴۵ پس از درگذشت آیت الله بروجردی به تهران مهاجرت کرد و وارد دوره کارشناسی دانشگاه تهران شده و پس از اخذ درجه کارشناسی جهت گذراندن امورات زندگی به استخدام وزارت آموزش و پرورش درآمد. تا دریافت دکتری ادامه تحصیل داد و سال ۱۳۵۲ از رساله دکتری تخصصی فلسفه خود دفاع کرد. سال ۱۳۵۳ ازدواج کرد و همان سال به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه فردوسی مشهد مشغول به تدریس شد. سال ۱۳۶۲ به تهران منتقل شد و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران شد و تاکنون استاد این دانشگاه است. وی صاحب تالیفات بسیاری در زمینه فلسفه است که در آن به نقد آرای فلسفی فلاسفه بزرگ و شرق پرداخته و در ذیل آنها به ارائه نظرات خاص فلسفی خود پرداخته است.

دکتر ابراهیمی دینانی در سمینارها و همایش‌های متعدد داخلی و خارجی شرکت داشته و مقالات و آثار فراوانی در حوزه فلسفه و دین پژوهی به رشته تحریر در آورده است که برخی از کتابهای ایشان جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران را دریافت کرده است. دکتر دینانی در اولین دوره همایش چهره های ماندگار در سال ۱۳۸۰ با عنوان چهره ماندگار فلسفه برگزیده شده است.

سیر زندگی و تحصیلات

- تولد ۱۳۱۳.
- تحصیلات ابتدایی در دینان
- مقدمات در مدرسه علمیه نیمارود اصفهان.
- استادان ادبیات عرب: شیخ محمدعلی حبیب آبادی و حاج شیخ عباسعلی ادیب حبیب آبادی.

- استاد بخشی از شرح لمعه: محمدحسن نجف آبادی.
- سفر به قم ۱۳۳۳.
- تحصیل در مدرسه حجتیه
- تحصیل خارج و فقه اصول در حوزه علمیه قم.
- اساتید دروس فقه و اصول سطح: مرحوم مجاهدی، سلطانی طباطبایی، فکور یزدی و شیخ عبدالجواد سدهی.
- اساتید درس خارج فقه و خارج اصول: آیت الله بروجردی، آیت الله اراکی، آیت الله سیدمحمد محقق داماد و امام خمینی.
- اساتید فلسفه: حکیم ضیاءپور (اصفهان)، شیخ عباسعلی ایزدی نجف آبادی و سطح عالی علامه طباطبایی (قم) و از شاگردان نزدیک ایشان.
- دیگر اساتید ایشان عبارتند از: آیت الله سلطانی طباطبایی، آیت الله منتظری، آیت الله مجاهدی تبریزی، آیت الله محمد فکور یزدی، شیخ جواد تبریزی، شیخ عبدالجواد اصفهانی و دکتر غلامحسین صدیقی.
- تدریس در حوزه.
- ترک حوزه پس از وفات آیت الله بروجردی و سفر به تهران جهت تحصیل فلسفه و زندگی.
- کارشناسی، کارشناس ارشد و دکتری تخصصی فلسفه از دانشگاه تهران. از ۱۳۴۵ الی ۱۳۵۲.
- ازدواج در سال ۱۳۵۳.
- تدریس فلسفه در دانشگاه ها از سال ۱۳۶۱ تا کنون.
- عضو پیوسته فرهنگستان علوم
- نگارش آرای فلسفی و اندیشه ها.

سمت ها و عناوین

- مدیر گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه علوم اسلامی رضوی ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۹
- مدرس علوم حوزوی در حوزه علمیه قم تا سال ۱۳۴۵.
- اشتغال و استخدام در وزارت آموزش و پرورش به عنوان دبیر دبیرستانهای تهران سال ۱۳۵۱.
- استاد دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد تا ۱۳۶۱.
- عضو هیأت علمی دانشگاه تهران سال ۱۳۶۲ و بازنشسته در سال ۱۳۸۷.
- استاد دانشگاه تربیت مدرس.

- استاد دانشگاه مذاهب اسلامی.
- استاد دانشگاه امام صادق (ع).
- استاد دانشگاه آزاد اسلامی تهران و کرج.
- عضو پیوسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران.
- عضو ثابت انجمن حکمت و فلسفه ایران.
- عضو موسس، هیأت امناء و مدیر بخش فلسفه اسلامی موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.
- تقدیر شده در اولین دوره چهره‌های ماندگار با عنوان چهره برتر رشته فلسفه در سال ۱۳۸۰.
- تقدیر شده در جایزه کتاب سال ۱۳۸۴ برای کتاب دفتر عقل و آیت عشق.
- تقدیر شده در جایزه کتاب سال ۱۳۸۵ برای کتاب درخشش ابن‌رشد در حکمت مشاء.
- تقدیر شده در جایزه کتاب سال ۱۳۸۹ برای کتاب فلسفه و ساحت سخن.
- عضو شورای عالی علمی مرکز دائرالمعارف بزرگ اسلامی.
- عضو هیئت داوران نشریه فلسفه متعالی.
- عضو هیئت داوران سمپوزیوم بین‌المللی مجسمه‌سازی تهران.
- صاحب بیش از بیست عنوان کتاب در حوزه فلسفه.
- نویسنده چندین مقاله برگزیده فلسفی.
- سخنران مدعو در سمینارها و همایش‌های فلسفی داخلی و خارجی.

آثار

دکتر دینانی تا کنون بیش از بیست کتاب و مجموعه نگاشته است و صدها مقاله. ایشان سه بار جایزه کتاب سال را بدست آورده است. آثار او بسیار است. آثار صوتی و تصویری او مربوط به کلاس‌ها، سخنرانی‌ها، مصاحبه‌ها، برنامه‌های تلویزیونی و فیلم‌های مستندی است که طی چهل سال گذشته صورت گرفته شده است.

چند عنوان از کتابهای ایشان عبارتند از:

۱. قواعد کلی فلسفی در فلسفه اسلامی (در دو مجلد)، چاپ و نشر انجمن حکمت و فلسفه، تهران، ۱۳۵۷ و موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۵.
۲. دفتر عقل و آیت عشق، سه جلد، انتشارات طرح نو، ۱۳۸۰.
۳. ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام، سه جلد، انتشارات طرح نو، ۱۳۷۶.

۴. وجود رابط و مستقل در فلسفه اسلامی، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۶۲. و مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.
۵. شعاع اندیشه و شهود در فلسفه سهروردی، انتشارات حکمت، ۱۳۶۴.
۶. منطق و معرفت در نظر غزالی، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۰.
۷. اسماء و صفات حق، انتشارات اهل قلم، ۱۳۷۵ و سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۶.
۸. معاد، انتشارات حکمت، ۱۳۷۶.
۹. نیایش فیلسوف، دانشگاه رضوی آستان قدس، مشهد، ۱۳۷۷.
۱۰. درخشش ابن رشد در حکمت مشاء، ناشر طرح نو، ۱۳۸۴.
۱۱. فیلسوفان یهودی و یک مسئله بزرگ، ناشر هرمس، ۱۳۸۹.
۱۲. فلسفه و ساحت سخن، ناشر هرمس، ۱۳۸۹.
۱۳. جلال الدین دوانی فیلسوف ذوق التائه.
۱۴. سخن ابن سینا و بیان بهمنیار، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ۱۳۹۲.
۱۵. معمای زمان و حدوث جهان، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ۱۳۹۳.
۱۶. از محسوس تا معقول، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ۱۳۹۴.

آثار منتشره درباره فلسفه دینانی

۱. کتاب آینه‌های فیلسوف، به کوشش عبدالله نصری و نشر سروش، چاپ سوم ۱۳۸۹.
۲. کتاب سرشت و سرنوشت، به کوشش کریم فیضی و نشر اطلاعات، ۱۳۸۸.
۳. کتاب خرد و خردورزی، به کوشش علی اوجبی و نشر مؤسسه خانه کتاب، ۱۳۸۸.
۴. کتاب هستی و مستی به کوشش کریم فیضی و نشر اطلاعات، مهر ۱۳۸۸.
۵. کتاب شعاع شمس، به کوشش کریم فیضی و نشر اطلاعات، ۱۳۸۹.
۶. کتاب گفتار حکیم، به کوشش محمدجعفر محمدزاده و نشر امرود، ۱۳۹۰.
۷. کتاب حافظ معنوی، به کوشش کریم فیضی، نشر اطلاعات، ۱۳۹۰.
۸. نشریه پنجره، شماره ۱۲۷، بهمن ماه ۱۳۹۰، پاسداشت سالها خردورزی استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی.
۹. کتاب راز راز، به کوشش کریم فیضی، ۱۳۹۲.
۱۰. کتاب دُرّ سخن (مجموعه جملات کوتاه از سخنان دکتر دینانی)، به کوشش امیر اسماعیلی، ۱۳۹۲.

مقالات

۱. «حکمت متعالیه ملاصدرا در آیینه احادیث»، خردنامه صدرا ۱۳۷۹ شماره ۲۲.
۲. «قاضی سعید قمی یکی از حکمای حوزه فلسفی اصفهان»، خردنامه صدرا ۱۳۸۲ شماره ۳۲.
۳. «فلسفه هگل در بوته نقد»، خردنامه صدرا ۱۳۸۱ شماره ۲۷، ۲۹، ۳۰.
۴. «عالم خیال»، خردنامه صدرا ۱۳۸۱ شماره ۲۸.
۵. شبهه آکل و ماکول، دائره المعارف بزرگ اسلامی (دبا). بازبینی شده در خرداد ۱۳۸۷.
۶. مقدمه‌ای بر شرح فصوص جندی، تصحیح جلال‌الدین آشتیانی.
۷. عقلانیت و معنویت، مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی.
۸. مفهوم زمان در فلسفه برگسن
۹. علم خداوند به جزئیات از دیدگاه علامه طباطبایی و متکلمین
۱۰. عقل و استدلال در تفکر ابن جوزی
۱۱. پژوهش‌های اندیشه‌های فخر رازی و سهروردی در آثار ابن کمونه
۱۲. عدل در نظر شیخ مفید
۱۳. ادراک خیالی و هنر
۱۴. سهروردی و اصول فقه
۱۵. ابن طفیل
۱۶. اندیشه تجدد، آثار و لوازم
۱۷. اندیشه نقطه پایان ندارد
۱۸. حدیث نفس
۱۹. ابداء یا ابتدا
۲۰. کلام ماتریدی

مقالاتی درباره حکمت اشراق

عمده شهرت دینانی به خاطر احیاء فلسفه اشراق و بازخوانی حکمت ایران باستان است. چند نمونه از مقالات ایشان درباره حکمت اشراق و سهروردی عبارت است:

۱. «حکمت اشراق ۱»، پرتو خرد، ویراسته حسن سید عرب، تهران، مهر نیوشا، ۱۳۸۵، صص ۲۵۸-۲۳۷.

۲. «حکمت اشراق ۱»، عقلانیت و معنویت، تهران، موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۳، ص ۱۰۵.
۳. «حکمت اشراق ۲»، پرتو خرد، ویراسته حسن سید عرب، تهران، مهر نیوشا، ۱۳۸۵، صص ۲۷۰-۲۵۹.
۴. «حکمت اشراق ۲»، عقلانیت و معنویت، تهران، موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۳، صص ۱۴۷-۱۳۳.
۵. «خمیره ازلی یا حکمت جاویدان از نظر سهروردی»، مجموعه مقالات همایش نقد تجدد از دیدگاه سنت‌گرایان معاصر، تهران، دانشگاه تهران و موسسه تحقیقات و علوم انسانی، ۱۳۸۲، صص ۲۱-۱۷.
۶. «خمیره ازلی یا حکمت جاویدان از نظر سهروردی»، پرتو خرد، ویراسته حسن سید عرب، تهران، مهر نیوشا، ۱۳۸۵، صص ۲۷۵-۲۷۱.
۷. «خمیره ازلی یا حکمت جاویدان از نظر سهروردی»، خرد جاودان، تهران، ۱۳۸۲، صص ۲۱-۱۷.
۸. «خودآگاهی محصول صور خودآگاهی نیست»، منتخبی از مقالات فارسی درباره شیخ اشراق سهروردی، به اهتمام حسن سید عرب، تهران، شفیعی، ۱۳۷۸، صص ۱۷۴-۱۵۳.
۹. «خویشاوندی معنوی نیچه و سهروردی»، پرتو خرد، ویراسته حسن سید عرب، تهران، مهر نیوشا، ۱۳۸۵، صص ۲۸۸-۲۷۶.
۱۰. «خویشاوندی معنوی نیچه و سهروردی»، در شناخت نیچه، به کوشش حامد فولادوند، تهران، مهر نادر، ۱۳۸۵، صص ۹۱-۸۱.
۱۱. «سهروردی؛ فیلسوف ایرانی اسلامی»، روزنامه همشهری، شماره ۳۱۳۳ (دوشنبه، بیستم مرداد ۱۳۸۲)، ص ۶.
۱۲. «سهروردی و انکار صفات حقیقیه خداوند»، نیایش فیلسوف، مشهد، دانشگاه علوم رضوی، ۱۳۷۷، صص ۴۰۱-۴۰۶.
۱۳. «سهروردی و انکار صفات حقیقیه خداوند»، یادنامه خاتمی (مجموعه مقالات بزرگداشت حاج سید روح‌الله خاتمی)، به کوشش محمد تقی فاضل‌میبدی، قم، موسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)، ۱۳۷۶، صص ۳۳۷-۳۳۴.
۱۴. «سهروردی و انکار صفات حقیقیه خداوند»، نامه سهروردی (مجموعه مقالات)، به کوشش علی‌اصغر محمدخانی و حسن سید عرب، تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۲، صص ۱۶-۱۱.
۱۵. «عقل مطرود»، روزنامه همشهری شماره ۳۱۲۲ (چهارشنبه، هشتم مرداد ۱۳۸۲)، صص ۱۳ و ۱۸.
۱۶. «عقل مطرود»، پرتو خرد، ویراسته حسن سید عرب، تهران، مهر نیوشا، ۱۳۸۵، صص ۲۹۹-۲۸۹.

۱۷. «فلسفه اشراق یا هزاره‌گرایی» ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام، ج ۲، تهران، طرح‌نو، ۱۳۷۷، صص ۳۷۷-۳۶۴.

۱۸. «فلسفه نوری سهروردی»، پرتو خرد، ویراسته حسن سید عرب، تهران، مهر نیوشا، ۱۳۸۵، صص ۲۳۶-۲۲۷.

۱۹. «فلسفه نوری سهروردی»، مقدمه نور در حکمت سهروردی، تالیف سیما نوربخش، تهران، محبی، ۱۳۸۳، صص ۲۰-۱۱.

۲۰. «نور یا وجود»، ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام، ج ۳، تهران، طرح نو، ۱۳۸۲، صص ۱۵۲-۱۲۹.

برنامه معرفت

معرفت یک برنامه تلویزیونی است که دکتر دینانی در آن به بیان اندیشه های فلسفی و عرفانی خود می‌پردازد. موضوع هر برنامه متغیر است و بیشتر حاوی مطالبی است که ریشه فلسفه اسلامی دارد و سعی شده است به زبان مردم نزدیک باشد.